Europa-Parlamentet
2019-2024

Udvalget om Borgernes Rettigheder og Retlige og Indre Anliggender

2023/2113(INI)

26.10.2023

UDKAST TIL BETÆNKNING

om Kommissionens rapport om retsstatssituationen 2023
(2023/2113(INI))

Udvalget om Borgernes Rettigheder og Retlige og Indre Anliggender

Ordfører: Sophia in 't Veld

Ordfører for udtalelse fra det associerede udvalg i henhold til forretningsordenens artikel 57:
Adrián Vázquez Lázara, Retsudvalget

INDHOLD

Side

FORSLAG TIL EUROPA-PARLAMENTETS BESLUTNING 3

FORSLAG TIL EUROPA-PARLAMENTETS BESLUTNING

om Kommissionens rapport om retsstatssituationen 2023
(2023/2113(INI))

Europa-Parlamentet,

– der henviser til traktaten om Den Europæiske Union (TEU), særlig artikel 2, artikel 3, stk. 1, artikel 3, stk. 3, andet afsnit, artikel 4, stk. 3, og artikel 5, 6, 7, 11, 19 og 49,

– der henviser til traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, særlig artiklerne vedrørende respekt for og beskyttelse og fremme af demokrati, retsstatsprincippet og grundlæggende rettigheder i Unionen, herunder artikel 70, 258, 259, 260, 263, 265 og 267,

– der henviser til Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder,

– der henviser til EU-Domstolens praksis,

– der henviser til Kommissionens meddelelse af 5. juli 2023 med titlen "Rapport om retsstatssituationen 2023 – Retsstatssituationen i Den Europæiske Union" (COM(2023)0800),

– der henviser til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU, Euratom) 2020/2092 af 16. december 2020 om en generel ordning med konditionalitet til beskyttelse af Unionens budget[1] (forordningen om konditionalitet vedrørende retsstatsprincippet),

– der henviser til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/692 af 28. april 2021 om oprettelse af programmet for borgere, ligestilling, rettigheder og værdier og om ophævelse af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1381/2013 og Rådets forordning (EU) nr. 390/2014[2],

– der henviser til verdenserklæringen om menneskerettighederne,

– der henviser til FN's instrumenter om beskyttelse af menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder, henstillingerne og rapporterne fra FN's universelle regelmæssige gennemgang samt retspraksis i FN's traktatorganer og Menneskerettighedsrådets særlige procedurer,

– der henviser til henstillingerne og rapporterne fra Kontoret for Demokratiske Institutioner og Menneskerettigheder, højkommissæren for nationale mindretal, repræsentanten for mediefrihed og andre organer under Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa (OSCE),

– der henviser til den europæiske konvention til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, den europæiske socialpagt, Den Europæiske

[1] EUT L 433 I af 22.12.2020, s. 1.
[2] EUT L 156 af 5.5.2021, s. 1.

Menneskerettighedsdomstols og Den Europæiske Komité for Sociale Rettigheders retspraksis og til konventioner, henstillinger, resolutioner, udtalelser og rapporter fra Europarådets Parlamentariske Forsamling, Ministerkomitéen, menneskerettighedskommissæren, Den Europæiske Kommission mod Racisme og Intolerance, styringskomitéen for bekæmpelse af forskelsbehandling, inklusion og mangfoldighed, Venedigkommissionen og andre organer under Europarådet,

– der henviser til aftalememorandummet af 23. maj 2007 mellem Europarådet og Den Europæiske Union og Rådets konklusioner af 8. juli 2020 om EU's prioriteter for samarbejdet med Europarådet 2020-2022,

– der henviser til Kommissionens begrundede forslag af 20. december 2017 til Rådets afgørelse hvorved det fastslås, at der er en klar fare for, at Republikken Polen groft overtræder retsstatsprincippet (COM(2017)0835), udstedt i henhold til artikel 7, stk. 1, i TEU,

– der henviser til rapporterne fra Den Europæiske Unions Agentur for Grundlæggende Rettigheder (FRA) af 19. juli 2022 med titlen "Europe's civil society: still under pressure", af 8. juni 2022 med titlen "Fundamental Rights Report 2022", af 19. august 2022 med titlen "Protecting civic space in the EU" og af 3. november 2022 med titlen "Antisemitism – Overview of antisemitic incidents recorded in the European Union 2011-2021" og dets andre rapporter, data og værktøjer, navnlig Den Europæiske Unions informationssystem for grundlæggende rettigheder (EFRIS),

– der henviser til sin beslutning af 25. oktober 2016 med henstillinger til Kommissionen om oprettelse af en EU-mekanisme for demokrati, retsstatsprincippet og grundlæggende rettigheder[3],

– der henviser til sin beslutning af 1. marts 2018 om Kommissionens beslutning om at tage artikel 7, stk. 1, i TEU i anvendelse i forbindelse med situationen i Polen[4],

– der henviser til sin beslutning af 19. april 2018 om behovet for at oprette et instrument for europæiske værdier til støtte for civilsamfundsorganisationer, der fremmer de grundlæggende værdier inden for Den Europæiske Union på lokalt og nationalt plan[5],

– der henviser til sin beslutning af 12. september 2018 om et forslag om at opfordre Rådet til i henhold til artikel 7, stk. 1, i TEU at fastslå, at der er en klar fare for, at Ungarn groft overtræder de værdier, som Unionen bygger på[6],

– der henviser til sin beslutning af 14. november 2018 om behovet for en omfattende EU-mekanisme til beskyttelse af demokrati, retsstatsprincippet og grundlæggende rettigheder[7]',

[3] EUT C 215 af 19.6.2018, s. 162.
[4] EUT C 129 af 5.4.2019, s. 13.
[5] EUT C 390 af 18.11.2019, s. 117.
[6] EUT C 433 af 23.12.2019, s. 66.
[7] EUT C 363 af 28.10.2020, s. 45.

– der henviser til sin beslutning af 7. oktober 2020 om oprettelse af en EU-mekanisme for demokrati, retsstatsprincippet og grundlæggende rettigheder[8],

– der henviser til sin beslutning af 13. november 2020 om covid-19-foranstaltningernes indvirkning på demokrati, retsstatsprincippet og grundlæggende rettigheder[9],

– der henviser til sin beslutning af 10. juni 2021 om retsstatssituationen i Den Europæiske Union og anvendelsen af forordning (EU, Euratom) 2020/2092 om konditionalitet[10],

– der henviser til sin beslutning af 24. juni 2021 om Kommissionens rapport om retsstatssituationen 2020[11],

– der henviser til sin beslutning af 8. juli 2021 om udarbejdelse af retningslinjer for anvendelsen af den generelle konditionalitetsordning for beskyttelse af Unionens budget[12],

– der henviser til sin beslutning af 11. november 2021 om styrkelse af demokrati og mediefrihed og -pluralisme i EU: uberettiget brug af civil- og strafferetlige foranstaltninger til at bringe journalister, NGO'er og civilsamfundet til tavshed[13],

– der henviser til sin beslutning af 15. december 2021 om evaluering af forebyggende foranstaltninger til undgåelse af korruption, regelstridige udgifter og misbrug af EU-midler og nationale midler i forbindelse med nødfonde og kriserelaterede udgiftsområder[14],

– der henviser til sin beslutning af 8. marts 2022 om indskrænkning af råderummet for civilsamfundet i Europa[15],

– der henviser til sin beslutning af 10. marts 2022 om retsstatsprincippet og konsekvenserne af EU-Domstolens afgørelse[16],

– der henviser til sin beslutning af 19. maj 2022 om Kommissionens rapport om retsstatssituationen 2021[17],

– der henviser til sin beslutning om retsstatsprincippet og den potentielle godkendelse af Polens nationale genopretningsplan[18],

[8] EUT C 395 af 29.9.2021, s. 2.
[9] EUT C 415 af 13.10.2021, s. 36.
[10] EUT C 67 af 8.2.2022, s. 86.
[11] EUT C 81 af 18.2.2022, s. 27.
[12] EUT C 99 af 1.3.2022, s. 146.
[13] EUT C 205 af 20.5.2022, s. 2.
[14] EUT C 251 af 30.6.2022, s. 48.
[15] EUT C 347 af 9.9.2022, s. 2.
[16] EUT C 347 af 9.9.2022, s. 168.
[17] EUT C 479 af 16.12.2022, s. 18.
[18] EUT C 493 af 27.12.2022, s. 108.

– der henviser til sin beslutning af 15. september 2022 om forslag til Rådets afgørelse om på grundlag af artikel 7, stk. 1, i traktaten om Den Europæiske Union at fastslå, at der er en klar fare for, at Ungarn groft overtræder de værdier, som Unionen bygger på[19],

– der henviser til sin beslutning af 15. september 2022 om situationen vedrørende grundlæggende rettigheder i Den Europæiske Union i 2020 og 2021[20],

– der henviser til sin beslutning af 20. oktober 2022 om retsstatsprincippet i Malta fem år efter mordet på Daphne Caruana Galizia[21],

– der henviser til sin beslutning af 20. oktober 2022 om tiltagende hadforbrydelser mod LGBTIQ+-personer i hele Europa i lyset af det nylige homofobiske mord i Slovakiet[22],

– der henviser til sin beslutning af 10. november 2022 om racemæssig retfærdighed, ikkeforskelsbehandling og bekæmpelse af racisme i EU[23],

– der henviser til sin beslutning af 24. november 2022 om vurderingen af Ungarns overholdelse af betingelserne vedrørende retsstatsprincippet i henhold til forordningen om konditionalitet og status for den ungarske genopretnings- og resiliensplan[24],

– der henviser til sin beslutning af 30. marts 2023 med titlen "Rapport om retsstatssituationen 2022 – Retsstatssituationen i Den Europæiske Union"[25],

– der henviser til rapporten fra PEGA-undersøgelsesudvalget og PEGA's beslutning og henstillinger[26],

– der henviser til feedbackrapporter, missionsrapporter, skriftlige forespørgsler og svar fra overvågningsgruppen for demokrati, retsstatsprincippet og grundlæggende rettigheder[27],

– der henviser til forretningsordenens artikel 54,

– der henviser til udtalelse fra Retsudvalget,

– der henviser til betænkning fra Udvalget om Borgernes Rettigheder og Retlige og Indre Anliggender (A9-0000/2023),

Retssystemer

1. gentager, at et uafhængigt retsvæsen er rygraden i retsstatsprincippet, da det er en forudsætning for effektive retsmidler, når rettigheder og friheder tilbageholdes eller

[19] Vedtagne tekster, P9_TA(2022)0324.
[20] Vedtagne tekster, P9_TA(2022)0325.
[21] Vedtagne tekster, P9_TA(2022)0371.
[22] Vedtagne tekster, P9_TA(2022)0372.
[23] Vedtagne tekster, P9_TA(2022)0389.
[24] Vedtagne tekster, P9_TA(2022)0422.
[25] Vedtagne tekster, P9_TA(2023)0094.
[26] Vedtagne tekster, P9_TA(2023)0244.
[27] Alle overvågningsgruppens overvågningsaktiviteter findes på: https://www.europarl.europa.eu/committees/en/libe-democracy-rule-of-law-and-fundament/product-details/20190103CDT02662.

krænkes; understreger, at et uafhængigt og effektivt retsvæsen er afgørende for gennemførelsen af EU-retten, eftersom Kommissionen er afhængig af, at de nationale retslige myndigheder håndhæver EU-retten; udtrykker bekymring over, at denne "formodning om overholdelse" i praksis bliver til en "forstillelse om overholdelse", når Kommissionen ignorerer de nationale retslige myndigheders mangler; bemærker med bekymring, at selv om nogle retssystemer kan være robuste på papiret, er de i nogle tilfælde ikke immune over for politisk korruption, politisk indblanding eller nepotisme; er klar over, at dette er vanskeligt at opdage ved blot at vurdere de formelle strukturer; opfordrer derfor indtrængende Kommissionen til at foretage en mere kvalitativ analyse, herunder kontekstuelle elementer;

2. bemærker, at Kommissionen konstaterer store forskelle mellem EU's medlemsstater med hensyn til retsvæsenets uafhængighed og garantier; bemærker, at rapporten nævner en række positive initiativer og igangværende udviklinger vedrørende domstolsrådene, navnlig i Luxembourg, Nederlandene, Portugal, Italien, Sverige, Finland og Ungarn; fremhæver imidlertid, at en uafhængig vurdering viser, at af de fire såkaldte "supermilepæle" vedrørende retsvæsenets uafhængighed i Ungarn kan kun én anses for at være gennemført fuldt ud[28]; bemærker, at Kommissionen finder, at der stadig er problemer med domstolsrådene i Polen, Slovakiet, Bulgarien, Spanien og Cypern; bemærker med bekymring, at disciplinærsager kan anvendes som et middel til at begrænse retsvæsenets uafhængighed, som det er tilfældet i Polen og Bulgarien; bemærker, at Kommissionen endelig har indbragt Polen for Den Europæiske Unions Domstol (EU-Domstolen) for forfatningsdomstolens overtrædelser af EU-retten;

3. bemærker, at Kommissionen konstaterer, at selv om visse medlemsstater, herunder Finland, Østrig, Slovenien, Cypern og Sverige og Ungarn, har taget eller bebudet initiativer til at forbedre udnævnelsesprocedurerne for dommere og højesteretters funktion, er der fortsat udfordringer med hensyn til at udnævne højtstående dommere i Malta, Grækenland, Litauen, Letland og Irland; fremhæver, at der fortsat er alvorlig bekymring i Polen med hensyn til tidligere udnævnte højesteretsdommere, herunder førstepræsidenten, og med hensyn til den fortsatte manglende gennemførelse af en præjudiciel afgørelse fra EU-Domstolen om udnævnelse af dommere til afdelingen for ekstraordinær prøvelse; bemærker, at Kommissionen finder, at den lovovertrædelse i form af retsmisbrug, der er indført for dommere for så vidt angår deres retsafgørelser, fortsat giver anledning til bekymring i Slovakiet, da den har en negativ psykologisk indvirkning på dommerne og er besværlig for efterforskningsmyndighederne;

Korruption

4. gentager, at korruption er en alvorlig trussel mod retsstatsprincippet og i alvorlig grad undergraver tilliden til demokrati og lighed for loven; opfordrer medlemsstaterne til at gøre meget mere for at udrydde korruption;

5. beklager, at opfattelsen af korruption varierer meget i EU, selv om alle medlemsstater har indført korruptionsstrategier, idet Danmark, Finland, Sverige og Nederlandene rangerer blandt de mindst korrupte, mens korruptionsniveauet i Bulgarien, Malta,

[28] Den ungarske Helsinki-komité, *Updated summary assessment on Hungary's compliance with the four super milestones aimed at restoring the independence of the judiciary*, 9. oktober 2023.

Ungarn, Grækenland og Slovenien er bekymrende[29]; bemærker også med bekymring, at Kommissionen finder, at nogle medlemsstater, såsom Bulgarien, Malta, Ungarn, Grækenland og Slovenien, endnu ikke har opnået solide resultater i forbindelse med efterforskning og retsforfølgning af korruptionssager på højt niveau, som fører til endelige domfældelser, der har en afskrækkende virkning;

6. understreger, at medlemsstaternes regeringer og EU-embedsmænd bør foregå med et godt eksempel ved at afstå fra enhver form for korrupt praksis, og at der ikke bør være nogen statslig eller politisk indblanding i korruptionsundersøgelser; påpeger, at EU-tjenestemænd også kan være involveret i korruption, som det fremgår af "Qatargate", og gentager derfor sit krav om, at den årlige rapport også skal omfatte EU-institutionerne;

7. fordømmer, at Malta fortsat anvender sin statsborgerskabsordning gennem investeringer, hvilket udgør en stor risiko for korruption og andre forbrydelser, navnlig i lyset af de skridt, som flere andre medlemsstater har taget for at sikre, at ordninger for tildeling af statsborgerskab til investorer afskaffes; bekræfter sin holdning om, at Kommissionen bør gøre brug af sine beføjelser til at foreslå lovgivning og indlede et EU-lovgivningsforbud mod alle statsborgerskabsordninger gennem investeringer i EU;

8. mener, at medlemskab af Den Europæiske Anklagemyndighed (EPPO) bør være en forudsætning for at modtage EU-midler; gentager sin opfordring til en udvidelse af EPPO's mandat;

9. bemærker, at korruption kan involvere nationale myndigheder, herunder rets- og politimyndigheder, som netop er de myndigheder, der skal bekæmpe korruption; mener, at EU-organer såsom Europol kan spille en vigtig rolle i forbindelse med efterforskning af korruption og sikring af bevismateriale, men at kravet om national godkendelse af Europols deltagelse er en hindring; opfordrer til en styrkelse af Europols mandat for at sætte det i stand til at efterforske korruptionssager af den art, der er beskrevet ovenfor;

Uafhængige myndigheder

10. fremhæver, at kontrolforanstaltninger kun kan fungere, når ombudsmænd, nationale menneskerettighedsinstitutioner, revisionskontorer, ligestillingsorganer og alle andre uafhængige myndigheder er i stand til at fungere og har tilstrækkeligt brede mandater, uafhængighed og tilstrækkelig finansiering;

11. bemærker, at Kommissionen finder situationen meget forskellig fra medlemsstat til medlemsstat med en vis udvikling i den rigtige retning i Cypern, Slovakiet, Luxembourg, Portugal, Slovenien og Polen, men at der stadig er udfordringer i Litauen, Ungarn og Kroatien, at der stadig ikke er nogen national menneskerettighedsinstitution overhovedet i Italien, Tjekkiet, Malta og Rumænien, at der er forsinkelser i udnævnelser hos forskellige uafhængige myndigheder i Bulgarien, Spanien og Østrig, og at Polen bringer det øverste revisionskontors effektive funktion i fare; bemærker med stor bekymring den seneste udvikling i Grækenland, hvor uafhængige myndigheder såsom den græske myndighed for kommunikationssikkerhed og privatlivets fred (ADAE) og den græske databeskyttelsesmyndighed har været under stigende pres på grund af deres arbejde med ulovlig brug af spyware, idet ADAE's bestyrelsesmedlemmer for nylig er

[29] Transparency International, *Corruption Perceptions Index*, 31. januar 2023.

blevet erstattet af det græske parlament, tilsyneladende på grund af ADAE's forestående beslutning om at pålægge den græske efterretningstjeneste en bøde;

Mediepluralisme og mediefrihed

12. fremhæver, at det demokratiske liv og retsstatsprincippet ikke kan overleve uden mediepluralisme og mediefrihed;

13. understreger betydningen af gennemsigtighed med hensyn til medieejerskab; bemærker, at Kommissionen konstaterer, at der siden rapporten om retsstatssituationen 2022 er vedtaget ny lovgivning, der øger gennemsigtigheden af medieejerskab eller forbedrer den offentlige tilgængelighed af oplysninger om medieejerskab i Grækenland, Luxembourg og Sverige, og at en sådan lovgivning er blevet styrket i Cypern, mens der i Bulgarien, Tjekkiet og Frankrig stadig ikke er sket ændringer; bemærker endvidere, at Kommissionen finder, at medietilsynsmyndigheder er beskyttet af utilstrækkelige sikkerhedsforanstaltninger mod utilbørlig politisk indflydelse, og at myndighederne mangler ressourcer, navnlig i Ungarn, Slovenien, Polen, Grækenland og Rumænien;

14. understreger betydningen af public service-mediernes redaktionelle uafhængighed og alle medlemsstaters pligt til at respektere dette;

15. opfordrer Rådet og Kommissionen til at sørge for passende finansiering til en uafhængig og europæisk kvalitetsjournalistik på nationalt, regionalt og lokalt plan;

Beskyttelse af journalister

16. minder om, at uafhængig journalistik er et afgørende element i det demokratiske retsstatsprincip som en del af de væsentlige kontrolforanstaltninger og et element af offentlig kontrol; udtrykker bekymring over flere regeringers bevidste forsøg på at bringe journalister, der afslører uregelmæssigheder, til tavshed;

17. beklager de foruroligende tendenser, hvad angår journalisters sikkerhed i flere medlemsstater; bemærker, at Europarådets platform til fremme af beskyttelsen af journalistik og journalisters sikkerhed har registreret mere end 1600 trusselsindberetninger siden 2015; beklager intimideringen af journalister under valgkampagner, som det for nylig skete under valget i Slovakiet;

18. beklager, at Maltas foreslåede bestemmelser til bekæmpelse af SLAPP på trods af bekymringer fra forskellige internationale organisationer ikke er tilstrækkelige til at beskytte journalisters arbejde[30]; opfordrer den græske regering til at tackle de alvorlige udfordringer, der er identificeret i mekanismen Media Freedom Rapid Response (MFRR), som er en alliance, der følger, overvåger og reagerer på krænkelser af presse- og mediefriheden, navnlig i forbindelse med vilkårlig overvågning, straffrihed eller forbrydelser mod journalister, strategiske retssager mod offentligt engagement (SLAPP), mediernes uafhængighed og pluralisme[31]; bemærker med stor bekymring, at de franske myndigheder for nylig tilbageholdt en journalist, tilsyneladende med henblik

[30] Europarådets menneskerettighedskommissær, *Letter to the Speaker of the House of Malta*, 26. september 2023.
[31] Det Internationale Presseinstitut, *Murdered, surveilled and sued: decisive action needed to protect journalists and salvage press freedom in Greece*, 27. september 2023.

på at afdække hendes kilder, samt den ulovlige aflytning af en nederlandsk journalist, der arbejder for "De Correspondent";

19. opfordrer EU-institutionerne til hurtigt at nå til enighed om et ambitiøst direktiv om bekæmpelse af SLAPP; opfordrer Kommissionen til at undersøge muligheden for yderligere lovgivning for at dække alle tilfælde af SLAPP;

20. fordømmer på det kraftigste, at der ikke er foretaget en seriøs efterforskning af mordet på Giorgos Karaivaz; bemærker, at de to påståede mordere blev arresteret mere end to år efter mordet på grundlag af beviser, der tilsyneladende har været til rådighed for politiet hele tiden; mener, at hovedpersonen bag mordet stadig ikke er identificeret; bemærker, at Karaivaz — ligesom Daphne Caruana Galizia og Ján Kuciak — efterforskede korruption og kriminalitet og kan have skabt fjender blandt højt placerede personer, herunder i politiske kredse; påpeger, at den mistænkte hovedperson bag mordet på Daphne Caruana Galizia stadig ikke er blevet retsforfulgt, og at alle de sager om korruption og kriminalitet, som hun efterforskede, ikke er blevet behandlet tilstrækkeligt af myndighederne;

21. fordømmer den ulovlige overvågning af journalister, navnlig ved hjælp af spyware; er forfærdet over, at Kommissionen afviser at gennemføre alle henstillingerne fra det særlige undersøgelsesudvalg vedrørende Pegasus, og anser det for at være en passivitet; påpeger, at retfærdigheden ikke er sket fyldest i nogen af de mange hundrede tilfælde af misbrug af spyware mod journalister, aktivister, politikere, advokater og andre politiske mål; konkluderer derfor, at mange nationale myndigheder i modsætning til Kommissionens antagelse hverken er villige til eller i stand til at behandle sagen, hvilket efterlader ofrene uden effektive retsmidler og demokratiet uden beskyttelse; er dybt bekymret over den afskrækkende virkning af straffrihed for misbrug af spyware på journalister og deres kilder;

22. understreger, at virkningen af den ulovlige brug af spyware er meget mere udtalt i medlemsstater, hvor myndigheder, der normalt vil få til opgave at efterforske, yde erstatning til ofre og sikre ansvarlighed, kontrolleres fuldt ud af staten, og hvor man ikke kan stole på de nationale myndigheder, hvis der indtræffer en retsstatskrise, og retsvæsenets uafhængighed er i fare; opfordrer derfor Kommissionen til at indføre målrettet landespecifik overvågning og henstillinger vedrørende medlemsstaternes ulovlige brug af spyware i retsstatsrapporten, der vurderer de statslige institutioners reaktionsevne med hensyn til at yde erstatning til målgruppen;

Gennemsigtighed og adgang til oplysninger

23. beklager de fortsatte vanskeligheder, som mange borgere, journalister og parlamentarikere i mange medlemsstater står over for med hensyn til at indhente oplysninger og få adgang til dokumenter; understreger, at offentlige myndigheder alt for ofte bevidst modarbejder adgangen til oplysninger og dokumenter, f.eks. ved at forsinke afgørelser uforholdsmæssigt eller kun give kunstig adgang ved kun at stille oplysninger delvist til rådighed;

Civilsamfundsmæssigt råderum

24. anerkender den afgørende rolle, som civilsamfundet og et sundt råderum for dette spiller for opretholdelsen og beskyttelsen af retsstatsprincippet, og gentager sin opfordring til, at der afsættes et særskilt kapitel til civilsamfundets tilstand i medlemsstaterne; bemærker, at Kommissionen finder, at Malta, Irland, Bulgarien, Litauen og Tyskland har bebudet eller indledt bestræbelser på at forbedre rammerne for civilsamfundet, og finder, at civilsamfundet står over for særlige udfordringer i Cypern, Grækenland, Spanien, Italien og Frankrig og fortsatte alvorlige systemiske restriktioner i Ungarn og Polen; opfordrer alle medlemsstater til at acceptere civilsamfundsorganisationer som vigtige interessenter i det demokratiske liv og til at skabe et gunstigt miljø for civilsamfundet;

25. opfordrer Kommissionen til gennem målrettet finansiering at investere yderligere i opbygningen af civilsamfundsorganisationers kapacitet til at overvåge og rapportere om situationen med hensyn til retsstatsprincippet i medlemsstaterne og til at sikre tilstrækkelig beskyttelse af civilsamfundet, der deltager i denne proces;

Beskyttelse af mindretal

26. bemærker, at tilbageskridt med hensyn til demokrati og retsstatsprincippet og undergravning af mindretals rettigheder ofte går hånd i hånd, hvilket endnu en gang understreger behovet for en samlet tilgang til overvågning af demokrati, retsstatsprincippet og grundlæggende rettigheder i de kommende rapporter; beklager de manglende fremskridt med hensyn til beskyttelse af mindretal i hele EU; fordømmer hadefuld tale, herunder fra regeringsembedsmænd eller politiske embedsmænd, mod minoritetsgrupper;

27. opfordrer EU's medlemsstater til at gøre beskyttelsen af LGBTIQ+-rettigheder til en reel og tværgående prioritet på tværs af alle politikområder; opfordrer Kommissionen til at anvende alle tilgængelige midler til at sikre, at LGBTIQ+-rettigheder respekteres i hele EU, herunder gennem anvendelse af traktatbrudsprocedurer mod medlemsstaterne; opfordrer medlemsstaterne til at tage hensyn til de 12 henstillinger fra Europarådets styringskomité for bekæmpelse af forskelsbehandling, inklusion og mangfoldighed om bekæmpelse af hadforbrydelser mod LGBTIQ+-personer samt henstillingerne fra Den Europæiske Kommission mod Racisme og Intolerance[32]; bemærker det seneste rumænske lovforslag, der har til formål at efterkomme EU-Domstolens dom i *Coman*-sagen fra 2018[33], samt kritikken af, at lovforslaget kun gennemfører denne afgørelse meget snævert, og at det ikke garanterer lige rettigheder for par af samme køn[34];

28. bekræfter på ny, at kvinders rettigheder er menneskerettigheder, og at intet kan retfærdiggøre en forringelse af kvinders rettigheder og autonomi; fordømmer navnlig angrebet på kvinders og pigers seksuelle og reproduktive sundhed og rettigheder i flere

[32] Europarådet, styringskomitéen for bekæmpelse af forskelsbehandling, inklusion og mangfoldighed, Thematic review of the implementation of Recommendation CM/Rec(2010)5 af 14. september 2023Europarådet, Den Europæiske Kommission mod Racisme og Intolerance, ECRI General Policy Recommendation No. 17 on preventing and combating intolerance and discrimination against LGBTI persons, af 28. september 2023.
[33] Domstolens dom af 5. juni 2018, anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Curtea Constituțională (forfatningsdomstol, Rumænien), ECLI:EU:C:2018:385.
[34] Euractiv, *Romanian LGBTQ+ community wants equal rights, not special conditions,* af 22. september 2023.

medlemsstater; mener, at retten til sikker og lovlig abort bør forankres i chartret om grundlæggende rettigheder;

29. opfordrer Kommissionen til at medtage en specifik ny søjle om beskyttelse af mindretal i den næste rapport, der kortlægger alle former for fremmedhad, racisme, antisemitisme, islamofobi, romafjendtlighed og LGBTIQ-fobi i alle medlemsstater;

30. udtrykker sin skuffelse over Kommissionens langsommelighed med hensyn til at håndtere medlemsstaternes manglende overholdelse af lovgivningen om grundlæggende rettigheder og retspraksis; afviser Kommissionens fortolkning af, at de nationale myndigheders afvisning af at efterkomme Den Europæiske Unions Domstols (EU-Domstolens) og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols (EMRK) afgørelser i sager om grundlæggende rettigheder skal betragtes som "individuelle sager" og ikke behandles i traktatbrudsprocedurer; opfordrer indtrængende Kommissionen til som traktaternes vogter at leve op til sit ansvar for håndhævelsen af EU's menneskerettighedslovgivning og til ikke at forlade sig på "privat håndhævelse";

Tværgående konklusioner om demokratiets tilstand, retsstatsprincippet og de grundlæggende rettigheder i hele EU

31. udtrykker i lyset af ovenstående dyb bekymring over, at demokratiet, retsstatsprincippet og de grundlæggende rettigheder i hele EU udhules; fremhæver, at den situation, der præsenteres i Kommissionens rapport om retsstatssituationen, afslører mange bekymrende udviklinger, men at situationen ser endnu mere foruroligende ud, når der tages hensyn til andre uafhængige rapporter og kilder; understreger, at selv om nogle medlemsstater er eksemplariske med hensyn til at beskytte og fremme demokrati, retsstatsprincippet og grundlæggende rettigheder i en indbyrdes afhængig og åben Europæisk Union, kompromitterer udhulingen af disse værdier i andre medlemsstater EU-institutionerne og situationen i EU som helhed;

Håndhævelse af EU-lovgivning

32. bemærker, at en korrekt håndhævelse af al EU-lovgivning er selve forudsætningen for en union baseret på retsstatsprincippet; fordømmer flere medlemsstaters undertiden åbne og skamløse manglende overholdelse af EU-retten på forskellige områder såsom asyl, gennemførelse af sanktioner og menneskerettighedslovgivning; understreger, at dette risikerer at gøre EU til en lovløs zone, hvor nogle medlemsstater føler sig mere ligestillet end andre, og hvor borgernes rettigheder og friheder i EU ikke beskyttes jævnt;

33. minder Kommissionen om, at den først og fremmest er traktaternes vogter; understreger, at det ikke er tilstrækkeligt at udarbejde en rapport til at styrke vores retsstatsbaserede union, men at rapporten bør føre til konkrete håndhævelsesforanstaltninger, navnlig når henstillingerne ikke efterleves fuldt ud;

34. beklager dybt, at Kommissionen ikke gør en større indsats for at håndhæve EU-retten; opfordrer derfor Kommissionen til at øge antallet af nye traktatbrudsprocedurer og fremskynde de eksisterende traktatbrudsprocedurer med større uklarhed og uopsættelighed; opfordrer Kommissionen til ikke at anvende "dialog" med medlemsstaterne eller "pilot"-proceduren som et tidsubegrænset middel til at undgå at

indlede egentlige traktatbrudsprocedurer; opfordrer Kommissionen til at revidere sin politik — som ikke har noget grundlag i traktaterne — om ikke at anvende traktatbrudssager i "individuelle" sager, da denne politik har ført til alvorlig fratagelse af rettigheder for borgere i hele EU, navnlig når deres egne regeringer nægter at overholde EU-retten eller EU-Domstolens domme, da de fleste af disse sager ikke er individuelle, men omhandler strategiske og grundlæggende spørgsmål;

35. bemærker det vedvarende problem med den ufuldstændige gennemførelse af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols domme, og noterer sig Europarådets Ministerkomités seneste afgørelser[1]; glæder sig over medtagelsen af de systemiske indikatorer for gennemførelsen af Menneskerettighedsdomstolens ledende domme i rapporten om retsstatsprincippet siden 2022-udgaven; opfordrer imidlertid Kommissionen til at oprette en resultattavle til overvågning af gennemførelsen af alle EU-Domstolens og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols domme vedrørende demokrati, retsstatsprincippet og grundlæggende rettigheder og til fuldt ud at integrere den i den årlige rapport om retsstatssituationen; opfordrer medlemsstaterne til straks at gennemføre verserende domme og opfordrer Kommissionen til at vurdere konsekvenserne for overholdelsen af EU-retten og til at træffe overtrædelsesforanstaltninger, hvor det er nødvendigt;

Rapporten om retsstatssituationen som et redskab

36. anerkender, at rapporten om retsstatsprincippet er blevet et benchmark for EU-institutionernes arbejde med retsstatsspørgsmål i EU og i specifikke medlemsstater;

37. anerkender, at Kommissionens rapport om retsstatssituationen er blevet mere omfattende siden dens oprettelse i 2020; beklager imidlertid, at 2023-udgaven af rapporten ikke blev udvidet væsentligt ved at tilføje en omfattende ny søjle; gentager sin holdning om, at rapporten bør dække det fulde anvendelsesområde for værdierne i artikel 2 i TEU, da disse ikke kan ses isoleret; opfordrer Kommissionen til at udvide rapportens anvendelsesområde næste år;

38. er bekymret over, at Kommissionen i sine bestræbelser på at være faktuel og upartisk undertiden ender med at være for diplomatisk og upræcis, når den identificerer retsstatsproblemer i medlemsstaterne; beklager, at brugen af eufemistisk sprog og det kunstigt lige antal konklusioner og henstillinger pr. medlemsstat skjuler de meget reelle forskelle mellem medlemsstaterne; mener, at vurderingen af opfyldelsen af henstillingerne bør være mere præcis og kvalitativ, ikke kun baseret på lovgivningsmæssige ændringer, men også på reel og uafhængig dokumentation for deres gennemførelse i praksis; bemærker de undertiden markante forskelle mellem resuméerne af landekapitlerne og det dybtgående indhold af selve kapitlerne, hvilket peger i retning af et redaktionelt indgreb;

39. bekræfter, at mange af disse udfordringer kunne overvindes ved at inddrage et uafhængigt ekspertpanel i udarbejdelsen af rapporten, da de ville være mindre bundet af diplomatiske overvejelser; opfordrer Kommissionen til at genoverveje sin holdning til dette punkt og undersøge alle muligheder for at inddrage uafhængige eksperter i efterfølgende udgaver af rapporten om retsstatssituationen;

40. bekræfter, at den årlige rapport om retsstatssituationen ikke er et mål i sig selv, da overvågning af situationen ikke er tilstrækkelig, men snarere bør føre til specifikke håndhævelsesforanstaltninger over for de konstaterede mangler;

Interinstitutionelt samarbejde og procedurer vedrørende retsstatsprincippet

41. noterer sig Rådets igangværende evaluering af dialogen om retsstatsprincippet og Rådets erklærede holdning om, at det vil overveje yderligere interinstitutionelt samarbejde i denne forbindelse; opfordrer Rådet til at gøre sin dialog om retsstatsprincippet mere inklusiv ved at indbyde andre institutioner og interessenter til sine møder, navnlig Europarådets organer såsom Venedigkommissionen, samt repræsentanter for Europa-Parlamentet;

42. beklager, at Kommissionen og Rådet hidtil har afvist Parlamentets tilbud om at indgå en interinstitutionel aftale om retsstatsprincippet; bekræfter på ny sin vilje til at genoptage forhandlingerne om denne aftale;

43. opfordrer de øvrige institutioner til i mellemtiden i det mindste at undersøge mulighederne for yderligere samarbejde i forbindelse med det foreslåede interinstitutionelle pilotprojekt om demokrati, retsstatsprincippet og grundlæggende rettigheder, som vil bidrage til at opbygge tillid mellem institutionerne på en praktisk måde, navnlig ved at dele overvågnings-, dialog- og mødepraksis;

44. fordømmer den totale mangel på fremskridt i de igangværende procedurer i henhold til artikel 7, stk. 1, i TEU; opfordrer indtrængende Rådet til at tage fat på alle nye udviklinger, der påvirker retsstaten, demokratiet og de grundlæggende rettigheder; gentager sin opfordring til Rådet om at fremsætte henstillinger inden for rammerne af denne procedure og understreger, at enhver yderligere forsinkelse med hensyn til at tage sådanne skridt vil være ensbetydende med, at Rådet selv overtræder retsstatsprincippet; insisterer på, at Europa-Parlamentets rolle og beføjelser skal respekteres;

45. opfordrer Kommissionen til at medtage, nøje overvåge og beskytte betingelserne for demokratiet, retsstatsprincippet og grundlæggende rettigheder i alle budgetinstrumenter og -processer; opfordrer i denne forbindelse Kommissionen til ikke at frigøre nogen samhørighedsmidler til Ungarn, medmindre alle grundforudsætninger er opfyldt fuldt ud, og retsvæsenet i den pågældende medlemsstat kan betragtes som fuldt ud uafhængigt på papir og i praksis; opfordrer Kommissionen og Rådet til at anvende forordningen om konditionalitet vedrørende retsstatsprincippet yderligere og straks, hvor det er nødvendigt, og til ikke at ophæve de foranstaltninger, der er vedtaget i Ungarn, indtil alle milepæle reelt er nået; opfordrer Kommissionen til nøje at kontrollere, at de retsstatsrelaterede milepæle i de forskellige medlemsstaters genopretnings- og resiliensplaner er opfyldt som en betingelse for udbetaling af midler, når medlemsstaterne fremsætter betalingsanmodninger; opfordrer Kommissionen til at overdrage det primære ansvar for anvendelsen af disse betingelser til de kommissærer, der er ansvarlige for retsstatsprincippet;

°

° °

46. pålægger sin formand at sende denne beslutning til Rådet og Kommissionen.